

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolai tu hagiū Isidōru tu Pēlusiōtu

Isidorus <Pelusiota>

Parisiis, 1585

Chrysostomi loca aliquot indicantur, in quibus Interpres Græca non
assequitur, Cap. 32.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71898)

scholiis offendi. Quæst. 29. ἵνα τῇ συγγένειά τῆς νομοθεσίας παγίαι τῶ νόμον τῶ μνήμην ἐργάσται. Statim ut hunc locū legi, mihi venit in mentē pro συγγένειά σιωπῆς substituere. Hoc enim vult Theodoritus, Mosē idcirco leges suas Israëlitis crebrò inculcare, ut huiusmodi ferendarum legum assiduitate memoriā earum in ipsorum animis penitiùs infigat. Hanc autem emendationem, ut non probabilitate quadam duntaxat, sed certa veritate niti ducerem, fecit alter locus quæst. 1. in Deuter. qui sic habet: πολλάκις τὰς αὐτὰς λόγους ἀνακυκλοῖ ἵνα τῇ σιωπῆι παγίαι τῶ μνήμην ἐργάσται. Sed reliqua persequamur. Quæst. 43. in Num. ὁ μὲντοι Βαλαάμ, ἔτι τὸ θεὸς τῶ κηδεμονίαν μεμαθηκώς, τοῖς θυσίαις μεταπέσειται, εἶνα τῶ ψευδανύμων εἶναι τοπάζων. Quæ verba, quia parum commodè ab interprete reddita sunt, ita transfero: Enimverò Balaam, qui Dei curam ac studium (erga Israëlitas) didicerat, eum adhibitis sacrificiis in diuersum flectere conatur, vnum videlicet ex eorum numero ipsum esse suspicans, qui falsò Dij appellantur. Quæst. 1. in Deut. in fine, ἑλαμωδία ἱεργονία. Existimari legendum, ἑλαμωδία, ἱεργονία. Quæst. 6. ἐπειδὴ ἀπελθὲς ἦσαν, καὶ τροφῆς γαλακτιάδου ἐγένοντο. ἐγένοντο potius legi debet, vel, quod adhuc malle, ἐδόντο. Quæst. 42. nihil fuit causæ, cur interpres ἀπετυμπάνισι verteret, distēdit: cum ex Apostolorum Actis liqueat Iacobum ab Herode non distentum, sed capite truncatum fuisse. Σποτυμπάνισιν autem idem quandoque esse, quod κεφαλίαι Σποκπιῶν, author est Varinus. Quæst. 12. in Iosue, τοῖς ψευδέσι λόγοις αὐτῶ πνιψωκότις ἐπέειπεν. Interpres, credētes eorū verbis mēdacibus perituali sunt. Vbi eū fefellit, nō ἐπέειπεν, sed ἑσπασεν, legendum esse. i. σιωπῆαις ἐποίησεν, quemadmodum sensus apertissimè demonstrat. Quæst. 18. ἀλλὰ τῆς ψεῦδος ἐπίστασις χρηστομίας κληθῆναι τὸν γεγενημένον τόπον, &c. Hoc loco rectè quidem coniiicit interpres desiderari in Græco participium ἀπέειπεν, vel μαθόντες, sed in vocabulo χρηστομίας non animaduertit vitium hæere. Neque enim monimentum illud à Rubenitis extructum τῆς ψεῦδος ἐπίστασις χρηστομίας μνημῆον erat, imò contrà constantis fidei testimonium. Alioqui quidnam causæ fuisset, cur ceteri Israëlites ob eorum pietatem Deum laudibus afficerent? Ac proinde pro χρηστομίας, μαρτυρίας legendum censuerim, aut aliud quoddam eiusmodi vocabulum. Atque ad hunc modum ita vertendum esset: At ubi pietatis testimonium vocari monimentum illud intellexerunt. Ibidem aliquanto post, ἡ πόλις ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ. ἡ πόλις suspicari vertit interpres, cum hoc loco idem sit quod ἐκ ἀφ' ὧν ἀποκρίσεσθαι. i. interfari. Virgilius ad Græcorū imitationem, suscipere dixit. Sicque etiam Quæst. 12. in Iudic. legendum est, ὅθεν ἡ πόλις ἡ ἁγία, pro eo quod corruptè legitur πόλις, quem errorem fecutus Picus illic vertit, gratam habens hanc responsionem. Quæst. 1. in Iud. δὴλον τοίνυν ὡς ἐμπαροδείξαι τῶ ἱερὸς ἁλῆμ πάλιν ἀνακοδόμησαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς τῶ λαοῦ δυσκλήσιας ἑπιλαβόμενοι. Vbi tamen pro δυσκλήσιας, διαπορείας vel δυναστείας rectius fortassè quadraret. Vult enim Author, Ierusalem Hierosolymitanam urbem igni deletam rursus extruxisse, cum in populum Israëliticum imperium arripuissent, eumque sub potestatem suam redequissent. Aqua sententia quàm longè recedat Interpres, dum ἑπιλαβόμενοι passiuo sensu accipit, cuius perspicere facile est. Multa alia sunt in hisce libris carcinomata, quæ sine melioris exemplaris subsidio vix, ac fortassè ne vix quidem sanari possunt.

CHRYSOSTOMI loca aliquot indicantur, in quibus Interpres
Græca non assequitur.

CAP. XXXII.

CHRYSO

CHRYSOSTOMVS Hom. 3. in Epistolam ad Ephesios, eos acerrimè incessit, qui rarò ac frigide, nec satis antè perurgatis animis ad suscipiendam Eucharistiam accedunt. Sed illic, hoc est in grauissimo argumèto, multa sunt, quæ nec Interpres rectè transtulit, nec Mōtanus recognouit. His igitur emendandis manum hoc capite, vtinam salutare, admouebo. Atque etiam paulo altius exordiar, hoc est non longè ab initio loci moralis. Ac primùm interpretis verba ponam, deinde Græca subiiciam, ac denique ea interpretabor. In his igitur verbis, Trabeam carnis suæ non vtcunque honorauit, Græca habent, ἡμάτων αὐτῷ ἐποίησεν .i. vestem sibiipsi fecit. Loquitur Chrysofostomus de natura humana, quam vsque adeò Filius Dei honorauit, vt ea se conuestierit: neque hoc contentus, omnia etiam ipsi subiecerit. Mox, Innumerāsne, an his etiam numerosiores? Mallem, sexcentāsne. Neque enim innumero quicquam numerosius esse potest. Non longè hinc, Quod solum etiam si nullò enumeratorum honorum, &c. Hic certè Græca valde corrupta sunt, nec nisi melioris libri ope emendari queunt, nisi quòd perspicuum est, pro μινδέν, legendum esse μινδένος. Authoris tamen sensus est huiusmodi: Atqui etiam si nullo honore affecti fuissēmus, satis tamen supérque erat, quòd pro nobis mortem oppetiissēt: rursus, tantis honoribus affici sufficiebat, etiam si ille mortē minimè subiissēt. Infra, Etiam si nulla geenna esset, &c. Gr. εἰ γὰρ μὴ γέεννα ἴδω, τὸ μινδέντας τοσαύτων πινδῶ ἀναξίως εὐρεθίσαι καὶ χαροῦς, τίνα οὐκ ἂν ἔχοι κόλασιν, τίνα πινδῶν hoc est, Nam etiam si nulla geenna esset, tamen hoc ipsum, nimirum tanto honore accepto indignos ac flagitiosos inueniri, quid non supplicij, quid non tormenti habeat: vel, cuius supplicij, cuius cruciatus non instar fuerit? Aliquantò potest, Fer purulentas ac saniosas execrationes. Hic typographorum incuria error inoleuit. Legendum enim excreationes. Gr. ἐμπύσματα. Non longo interuallo, Si instaret, ait aliquis, sanctæ Quadragesimæ tempus, qualis hic fuerit qui promerebitur fieri particeps sacramentorum? Si ingrueret solennis Epiphaniarum dies. Addo, etiam si tempus Aduentus sacri, nedum Epiphaniarum aut Quadragesimæ: non efficere dignos tanti aditu sacramenti, sed sola animæ sinceritas atque expurgatio. Hoc loco interpretes ab Authoris sensu longè aberrat, dum duplex Græci codicis vitium minimè animaduertit. Sic enim habet editio Veronensis, ἀν' ἑπιφάνῃ, φησὶ ὁ τῆς ἀγίας πεσσαρχικῆς χειρὸς, οἷος ἐάν ἢ πρὸς μετέχει τῆς μυστηρίων, ἀν' ἑπιφάνῃ τῆς ἐπιφανίων ἡμέρας καὶ τοὶ χειρὸς παροσόδους οὐκ ἐπιφάνια, ἔδὲ πεσσαρχικῆ ποιῶ ἀξίως τὴν παροσίαν, ἀλλὰ ψυχῆς εἰλικρίνεια καὶ καθαρότης. Vbi quis, si accuratè attendat, submouendum esse vocabulum φησὶ non videat, & pro ἐάν ἢ, substituendum ἀν' ἢ? Sunt enim ipsiusmet Chrysofostomi verba, non alterius. Ac propterea sic verti debent: Si sanctæ Quadragesimæ tempus affuerit, quocunque tandem statu quispiam fuerit, sacramenta percipit: aut si Natalis Christi dies aduenerit. Atqui tempus accedendi non est Natiuitas, nec Quadragesima hoc præstat, vt accedere mereamur, sed animi sinceritas ac puritas. Hoc enim est de quo conqueritur Chrysofostomus, nempe quòd sui ciues tempus ad Eucharistiam accedendi, non animi puritate ac vitæ innocentia, sed festorum duntaxat solennitate metirentur. At grauius est quod non multo potest sequitur, Etiam si ob manuum sordes ad tempus quis cōtineat: sed animam omni eluuiè vitiorum repurgandam totus interim redeat. Græcè, καὶ τοὶ ὑπὸ τῶν χειρῶν παροῦς χειρὸν κατέχεται, εἰς δὲ σπένδῳ ὁλόκληρος ἀναλύεται. i. Atqui manibus quidem ad quoddam duntaxat tempus tenetur: ad animam autem integra migrat. Sic argumentatur Chrysofostomus: Si sordidis manibus

Christi corpus contrectare atrox scelus est, quanto atrocius impuro animo illud suscipere: praesertim cum non nisi ad breue tempus manu teneatur, (id enim olim in usu erat:) mox autem totum ad animam migret. Hunc verborum Graecorum sensum cum non animaduertit interpres, mirum quam huic loco caliginem inuexerit, ut qui etiam proinde *κατέχευαι* pro *ἀπέχευαι* vsurparit. Mox, Neque enim capacia sunt se inhabitantis virtutis, non enim sentiunt. Gr. *Ἐκεῖνα ἔμετέχει τῷ ἑόντος, οὐκ ἀσθενεῖται*. i. Illa enim (vasa sacra) eo qui non inest, non fruuntur, nec enim sentiunt. Quo loco valde notandum est illud, *τῷ ἑόντος*. Hoc enim vocabulo, corporis Christi in Eucharistiae sacramento veritas luculenter asseritur. Duobus versibus interiectis, In aliis quidem temporibus sapenmerò impuri acceditis. Gr. *ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις χρόοις ἔδὲ χεῖροι πολλὰκις ὄντες προσέρχεσθε*. i. Aliis temporibus, plerunque etiam à vitiiis puri, minimè acceditis. Hoc loco amphibologia deceptus est interpres, dum ἔδὲ cum *χεῖροι* iungit, quod cum *προσέρχεσθε* iungendum erat. Persistit enim in eadem querela Chrysostomus, ostenditque praepostero ingenio esse ciues suos, qui solennibus quidem festis impuri etiam ac vitiiis contaminati ad sacrum epulum accedant, aliis autem temporibus ita affecti sint, ut ne tum quidem, cum à vitiorum labe puri sunt, accedere curent. Vnde etiam postea hoc malae consuetudini atque anticipatae opinioni ascribit. Legendum enim in Graeco *προσλήψας*, non *προσλήψας*. Quam vocem non satis aperte hostia salutatis. G. *εἰκὴ θυσία καθημερινή*. i. Frustrà quotidianum sacrificium celebratur. Versu sequenti, Nemo est qui dignè participet. Dignè, de suo addidit interpres. Non enim hoc vult Chrysostomus, neminem dignè Eucharistiam suscipere, sed neminem ad eam suscipiendam accedere. Non longè hinc, Indignum te agnoscis, qui vel per te sumas hostiam, aut per alium sumendam accipias? *οὐκ εἰ τῆς θυσίας ἄξιός, ἔδὲ τῆς μεταλήψας, &c.* Indignus es hostia, ipsiusque perceptione? Indignus ergo es etiam, qui sacrosanctae preconi interfis. Quod tamen non ita accipiendum est, quasi quisquis non indignus sit qui publicis Ecclesiae precibus intersit, idem quoque protinus dignus sit, qui Eucharistiam percipiat. Maior enim ad hoc quàm ad illud praeparatio adhibenda est. Loquitur enim hic Chrysostomus quodammodo *ὡφελικῶς* ob eam animi indignationem, quam ei parit ciuium suorum, nimis rarè ad sacrosanctas epulas accedentium, negligentia. Sequitur in Latina interpretatione, Audis adstantem tibi atque inclamantem praconem: Quicumque in poenitentia constituti supplicastis. Gr. *ὅσοι ἐν μετανοίᾳ, δεήθητε*. Quo loco negatiua particula ab editione Veronensi exulans, sententiam prorsus obscurat. Legendum enim est, *ὅσοι μὴ*, ut patet ex his quae praecedunt. Sic itaque verò, Quicumque in poenitentium classe ac numero non estis, orate. Porro qui non communicat, &c. Sequitur in Latino, Nam qua gratia inclamat, Absistite factis, &c. Ego verò hunc locum ita potius vertendum censuerim: Cùmnam igitur cum ille clamet, Abscedite omnes quibus precari non licet, tu tamen nihilo feciùs temerè atque impudenter stas, nec è templo excedis? At non es eorum numero, sed ex illorum, qui sacramenti participes esse possunt? Itane verò, cum id liceat, floccifacis, eamque rem nihili pendis? Paulopòst, pro, insufurrat, lege, insufurrabat: & eodem loco, pro, antequàm inuitareris, antequàm accumberes. G. *πρὸ τῆς χετακλήσεως*. Non longo intervallo, Confessus es te in eorum numero debere decerni, qui digni sunt sacramenti aditu, non qui cogaris

cogaris cum indignis secedere domum. Hæc postrema verba in Græco sic leguntur, τὴν μὲν μετὰ τῆς ἀναξίαν ἀνακεχωρήσεις .i. eo quod cum indignis minime secesseris. Ibidem Neque enim propter accumbentes mensæ Dominicæ solum, &c. G. ἔ γάρ διὰ τὰ παρεκείμενα μόνον .i. Non enim ob ea duntaxat quæ proponuntur .i. ob corpus ac sanguinē Christi. Aliquantò post, Et quasi sponsia ipsi hanc Ecclesiam abluamus, &c. Hunc locum sic potius vertendum existimo: Quemadmodum sponsia templum eluimus (αὐτὴν πλύνουμεν enim in præsentī lego) ut in puro templo cuncta proponantur, nec vna macula aut ruga sit. Etenim oculi quoque ipsi huiusmodi spectaculis indigni sunt. Ibidem, Usqueadè indigni censebantur montis illius ascensu. Sic verto, Ne dignæ quidem (bestiæ) erant, quæ in montem ascenderent. Et versu seq. pro, iidem, repono, eadem: & pro, liceat, licet. Non longè hinc, Nunquid non omnia ipsi feceritis in gratiam huius solius præcepti? G. ὡς τῆς .i. ne ea (mensa) careatis. Infra, Cur non pro virili adnitimur, aut etiam incurfionem admolimur, implendo tam salutari negotio? G. καὶ ἔ σπείρομεν ἔ δὲ ὄπιθεν τῶν ὀργάνων; .i. ac non properamus, atque ad eam rem omni celeritate contendimus. hoc est, ad suscipiendam Eucharistiam. Ibidem, Neque enim liceat in ius trahere infirmitatem. G. ὅτι ἔστιν ἀπίστω ἀδύνατον .i. non licet imbecillitatem causari.

Irenæi Græcismi aliquot indicantur.

CAP. XXXIII.

APUD Irenæum plurima sunt ita de Græcis imitata, ut quid ea significant, vix satis quisquam assequi possit, nisi mediocrem linguæ Græcæ peritiam sibi compararit. Huius generis quædam ex secundo libro, in quo prodigiosa Valentinianorum commenta refelluntur, nuper excerpti, quæ notatu non indigna existimaui. In Præfatione itaque non est dubium quin ad Græcorum morem loquatur interpres, cum ait, Quonam modo per numeros veritatem affirmare (ubi tamen haud scio an infirmare potius legendum sit) conantur, minutatim perexiimus. Perexire enim nouo, ac Latinis profus inusitato more dixit, quod Græci δεξελθῆν .i. commemorare, dicunt. Ibidem quod Demiurgum postremitatis, & cap. 1. extremitatis fructum esse dicit, Græci ὑπερήματος καρπὸν dicunt. Quanquā Epiphanius hæref. 31. non eum ὑπερήματος καρπὸν, sed ὑπερήμα potius à Valentinianis appellari ait. Cap. 1. Hoc autem ne homini quidem solerti applicet quis, quanto magis Deo. Hic, quanto magis, pro, quanto minùs, dictum est Græcorum more, qui nonnunquam πολλῶ μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἡπυ γῆ, vel μῆτι δι. Cap. 2. Quemadmodum in regem correctio belli refertur. Vbi interpres non satis aptè χετέρωματα, vel χετέρωσιν πόλεμος vertit, belli correctionem, cum potius bellicum successum significet. πόλεμος enim χετέρωσιν, qui bellum ex animi sententia confecit: quemadmodum & χετέρωσιν σωφροσύνη, idem est quod omnes temperantiæ numeros implere. Vers. seq. ut & pluribus aliis locis, conditio ἀπὸ τῆς κλίσεως, vel κλίσεως .i. pro creatione vel re creata vsurpatur. Id quod nisi quis animaduertat, sæpe quid Authr sibi velit, ancipiti animo erit. Sic cap. 6. Ignis in conditione numeratur .i. inter res conditas: & cap. 56. Sunt in cælis spirituales conditiones. .i. creaturæ. Cap. 3. Instabilis igitur, qui est secundum eos Bythus. G. ἀσίστατος τοίνυν ὁ κατ' αὐτῆς βυθός. Interpres sæpe in hoc libro, Instabilis vocabulo utitur, nō satis propriè. ἀσίστατος enim dicitur id, quod ita proponitur, ut ne vlllo quidem modo esse queat quod fingitur. Sic cap. 54. Valentinianos instabilia delirare

E iijj